

“Pēti! Apzini! Stāsti!”

2015. GADA NOVEMBRIS

projektu konkursa ATBALSTS BROČĒNU NOVADA IEDZĪVOTĀJU INICIATĪVĀM atbalstīts projekts

CIECERES PILSKALNS

Jauniešiem reģionos šķiet, ka viņi dzīvo novadā, kurā nav nekā ievēribas cienīga. Šāda maldīga priekšstats un nezināšanas iespaidā jauniešos rodas vēlme pamest savu dzimto pusi un tajā neatgriezties. Lai mainītu jauniešu attieksmi un radītu piederības un lepnuma sajūtu par savu novadu, pilsētu un pagastiem, nolēmām kopā ar jauniešiem apzināt un izziņāt Brocēnu pilsētā un Cieceres pagastā esošās dabas un vēstures bagātības, jo lepošanās un zināšanas par savām saknēm un apkārtni iet roku rokā ar patriotismu.

Reģioniem raksturīgās specifiskās tēmas vēsturē, kultūrā, ģeogrāfijā un citās jomās tiek samērā maz pētītas. Bērnos interese par savu dzimto vietu jārada jau skolas solā. Vairāku gadu garumā, rīkojot ģeogrāfijas olimpiādes, vēstures un sociālo zinību konkursus Brocēnu vidusskolā, esam pārliecinājušies, ka skolēni ir maz informēti par tuvāko apkārtni, par dabas un vēstures pieminekļiem Brocēnos un novadā.

Ideju apzināt Cieceres pagasta kultūrvēsturiskās un dabas bagātības izteica skolas jaunieši pēc Ozolu salas apmeklējuma rudenī. Kopīgi secinājām, ka nav norādes, kur izkāpt, lai apskatītu 1905. gada revolucionāriem izveidoto pieminekli, pats piemineklis ir noaudzis ar biezu sūnas kārtu, nav shēmas, kā atrast salīnā esošos dižkokus un Otrā pasaules kara ierakumus. Jaunieši nolēma, ka nepieciešams veikt sociālo monitoringu un sakopt piemiņas vietas, savākt iedzīvotāju atmiņas.

Projekta ietvaros tika vākta un apkopota informācija par Cieceres pagasta vietvārdiem, vāktas teikas un nostāsti, iedzīvotāju atmiņas par notikušo ap Cieceres ezeru un Cieceres pilskalnu. Jāatzīst, ka iesāktais darbs ir jāturpina, jo nav apzināti visi cilvēki, kuri var pastāstīt par Brocēnu novada vēsturi.

Vietējiem cilvēkiem ir zināšanas, kuru nav nevienam zinātniekam, par to, kā ir bijis, kā ir tagad un kā pašreiz esošais mainās.

Avīzē apkopotī savāktie materiāli.

17. novembrī Brocēnu Kultūras un izglītības centrā tika izveidota izstāde ar fotogrāfijām par Cieceres pilskalnu, Ozolu saliņu un Cieceres ezeru un artefaktu artefaktiem, kas atrasti ap ezeru.

Projektu realizēja Laura Miķelsone, Daiga Barančane, Mairita Neilande un biedrība "Brocēnu vidusskolas skolēnu parlaments"

Cieceres pilskalna kapi

saglabājušās. Meliorācijas darbu dēļ tās iznīcināja, nolīdzinot ar buldozeriem.

Nostāsts par pilskalnu

Šajā vietā atrodas divas mājas – "Pilskalni" un "Pilsgravas". "Pilskalni" atrodas vairāk kalnā, turpretī "Pilsgravas" – gravā. Netālu no šejienes ir māju kapu kalniņš. Gar vienu kalna pusi tek upe, bet gar otru – aizstiepijas grava, kur kādreiz tecējusi upe. Iespējams, agrāk upe tecējusi gar abām kalna pusēm. Tur, kur grava savienojas ar upi, izveidojusies dziļa dzelme – Kalvu dzelme. Šī dzelme ir ļoti dziļa un dumbaina. Teika stāsta (varbūt arī patiesība), ka bērni, kādreiz rotaļādamies, atraduši dzeltenu ķieģeli. Viņi turpinājuši rotaļāties, un ķieģelis iekritis Kalvu dzelmē. Vēlāk, izprašņādami bērnus,

nosprieduši, ka tas bijis zelta ķieģelis. Tā tas palicis ilgu laiku. Beidzot Jēkaups Matevs (agrākais "Pilskalnu" saimnieks) nosprostojis upi un nosusinājis Kalvu dzelmi, lai meklētu zelta ķieģeli (fakts). Māju nosaukums un arī tas, ka agrāk ūdens tecējis gar abām pusēm, liek mums nopietni padomāt, vai tur nav sena latviešu koka pils. Tādas ir daudzu iedzīvotāju domas.

Vēl kāds nostāsts liecina, ka senos laikos Cieceres pilskalna plakumā atradies skurstenis (par skursteni tautā apzīmēja akai līdzīgus caurumus). Tagad šī vieta ir apata. Ja toreiz ielaida pili skurstenī, tad tā iznāca ārā vai nu pie upītes, vai upītē.

"Pilskalna" māju īpašnieka Mateusa tēva tēvs reiz ganījis cūkas Cieceres pilskalna malā un atradis smagu ķieģeli. To viņš, puika būdams, nokaitējis sarkanu un

iesviedis upē. Tas ilgi vārījies un nogrimis. Liels būdams, Mateuss apgalvojis, ka ķieģelis bijis zelts, un meklējis to.

Vienu rītu puisis gājis pie zirgiem. Piekrastē bijusi vaļā atvērusies naudas lāde. Puisis sev piebēris pilnas kabatas un meties prom. Lāde aizcirtusies un iešļūkusi upē. Mežā puisim pretī skrējis melns āzis. Tas puisi tikām purinājis, kamēr tam visa nauda izbirusi. Tikai pirkstu starpā palikusi viena monēta. Puisis, pārbijies, saplosītām drēbēm un slapjš, atgriezies mājās.

Senos laikos burvji pili nobūruši, un pils nogrimusi.

Pilskalna plakuma rietumu malā vēl tagad arumos dobumi redzami. Trīs brāļi tur kādreiz mantu rakuši. Viņi tomēr neko nav atraduši, bet viens no tiem tapis aklus, otrs – kurls, trešais – mēms.

CIECERES EZERS

Cieceres ezera CV

DATI

Nosaukums – Cieceres Ezers.

Adrese – Brocēnu novads, Cieceres pagasts.

Tēvs – Ledus Laikmeta Ledājs.

Māte – Kušanas ūdeņu Subglaciālā legultne.

Bērni – Ozolu Sala, Ciecere, Mazupe.

IZGLĪTĪBA

Latvijas gruntsūdeņu tehnikums, ieguvis vidējo izglītību gruntsūdeņu mūžīgajā pastāvēšanā.

LEPA – bakalaura grāds airēšanā (Latvijas ezeru pedagoģijas akadēmija).

Latvijas Universitāte Ģeoloģijas fakultāte, doktora grāds dabas zinībās.

PIEREDZE

Aptuveni 10 000 gadu dzīves pieredze, kā arī tas ir dienējis armijā (piedalījies pāris karos). Smailošanas, kanoe airēšanas, peldēšanas sacensību, ziemas autorallija organizēšana, makšķerēšanas kluba priekšsēdētājs, kempinga īpašnieks. Laivu izbraucien organizētājs. Milzīga pieredze zivju audzēšanā. Strādā Brocēnu novada pašvaldībā.

AUTORDARBI

Gleznainais apvidus, kas piesaista visdažādāko dzīvo būtnu uzmanību. Brocēnu appludināšana 2011. gadā. Pasaka "Kā miglu pierunāt", dzeja viļņu veidolā.

PAPILDU IZGLĪTĪBA

Prakse bioloģijā, fizikā un vēsturē.

Ainavas veidošanas kursi.

Aukle septiņām zivju sugām.

Sertifikāts par tūrisma un atpūtas iespējām ilgtspējīgai attīstībai.

VALODU PRASMES

Latviešu – dzimtā, pārvalda krievu un vēju valodu.

Vācu, angļu, lietuviešu, latīņu valodu – sarunvalodas līmenī.

INTERESES

Ziemā – aizsalšana, pavasārī – atkuššana, brīvajā laikā – dabas ainavu uzlabošana, abrāzija jeb krastu izskalošana un akumulācija. Ballītes (ir savs naktsklubs – "Ciecere").

Vilināt cilvēkus nākt peldēties.

Patīk cilvēki, kas nečurā ezerā, un ciena tos, kuri viņam palīdz attīrīt ezeru.

Patīk izmitināt ūdensdzīvniekus.

Par Zvejnieku kalnu un tā apkārtni

Zvejnieku kalns atrodas Cieceres ezera krastā. Tam ir ļoti īpatnēja forma. No vienas puses to apskalo ezers, otrā pusē atrodas pļavas. Gar vienu kalna galu tek Cieceres upe. Kalns uz upes pusi pamazām kļūst slīps, uz leju sašaurinās, izveidojot ķīļa formu. Pavasaros palu laikā kalnu no visām pusēm appludina palu ūdeņi, pārvēršot to par salu. Agrāk upe nav tecējusi gar kalna galu, bet gar vienu pusi. Šeit upe ir dalījies attekās un beidzot iegājusi jaunā gultnē. Tagad tā tek gar kalna galu. Kalna grunts virskārtā ir māls, tad dažādi smilšu slāņi un beidzot grants. Iespējams, dziļāk ir plienā slāņi. Kādreiz mans tēvs ardams izaris arī bultu uzgaļus. Tagad, rokot granti,

nekas tomēr nav atrasts. Taču pāri upei, otrā kalnā – Vējkalnā –, kur arī rok granti, ir atrasti cilvēku kauli lielā dziļumā. Tādēļ ir iespējams, ka arī Zvejniekkalnā ir bijusi pils. Netālu no kalna, upes gultnes izžuvušajā ieplakā, 20. – 30. gados izrakts kāds pilnīgi pārogļojies melnozols.

Cieceres ezera apraksts

Cieceres ezers atrodas Saldus rajona centrālajā daļā (Saldus paugurainē), uz dienvidrietumiem no Brocēniem un uz dienvidiem no Rīgas–Liepājas ceļa.

Cieceres ezers ir subglaciālas izcelsmes ezers, viens no savdabīgākajiem Latvijas ezeriem. Cieceres ezers aizņem 276,8 ha lielu platību. Tā garums ir 9,7 km (D–Z),

Laivu piestātne

lielākais platums 0,7 km, krasta līnija 21,5 km. Vidējais ezera dziļums ir 7 m, bet maksimālais dziļums – 22 m. Ezers atgādina upi (parasti tā platums nepārsniedz 200 m) ar augstiem krastiem, kur vietām atsedzas kaļķakmens. Tā krasti ir sausi, slīpi, tālāk stāvi. Ezera galos un strautu ietek vietās tie ir zemi un slapji. Cieceres ezerā ietek Dūņupe, Elles un Salas strauts. Ezerā galvenokārt aug niedres, meldri, lēpes un glīvenes. No ezera iztek Ciecere (garums 51 km), lielākā pieteka ir Mazupe (16 km), ko dažkārt uzskata par Cieceres augštecī.

Ziemeļdienvidu virzienā izstieptā ezera gultne aizņem ledāja paplašinātu pamatiežu plaisu, ar to saistās teika par pāršķelto Saldus pilskalnu. Teika vēstī par kalnu ar caurumu vidū un trepēm tajā. Pa tām ganu zēns nokāpis lejā, ieraudzījis pilsētu un ļaudis un tur arī cienāts. Kad ganu zēns atgriezies, stāstījis, ka saldu ēdis, saldu dzēris, kalns pāršķēlies divās daļās. Viena palikusi uz Zvārdes, otra uz Brocēnu pusi. Ezera dienvidu gals pagriežas uz dienvidaustrumiem. Tai virzienā tālāk ir Zvārdes, Svētaiņu un Ķērkliņu ezers un Incēnu pilskalns.

Cieceres ezera vidusposmā, paplašinājumā, atrodas vienīgā ezera sala, saukta arī Ozolu sala, kas ir botāniskais liegums. Tā ir aizsargājama teritorija jau kopš 1923. gada. Nosaukums ir tieši tāds, jo liela daļa no salas floras ir tieši ozoli, tomēr daudz ir arī liepu. Ozolu salā ir 12

Laivu novietne

dižozolu, kuru apkārtmērs ir 4 m, tomēr resnākajam no tiem ir aptuveni 6,2 m. Šie koki ir vairākus gadu desmitus veci.

Ezers ir mezotrofs ezers, tā aizaugums ir tikai 5%. Ezerā mīt līdakas, asari, plauži, karpas, zuši, ālantī, sapali, ezera krastos sastopami dažādi ūdensputni, pārsvarā mežapiles, palienu pļāvās arī griezes.

Ezerā var droši peldēties, tas nav piesārņots. Ezera dēļ Brocēnos ir labi attīstīts airēšanas sports, bieži vien notiek arī sacensības. Ap ezeru ir izvietoti viesu nami, kuri ir diezgan labi apmeklēti. Vasaras sezonā cilvēki tur atpūšas pie dabas krūts un izbauda skaisto ezeru gan saullēktā, gan saulrietā.

Labās un sliktās īpašības nākotnei

Ūdeņi reizēm novērojama ūdens ziedēšana, ir bijusi novērojama notekūdeņu izplūde ezerā ietekošajā Ciecērē, bet no 1992. gada ezerā sadzīves notekūdeņi neieplūst. Iespējams, no ezera izplūst neattīrīti notekūdeņi no Brocēnu Atdzelšanas stacijas. Būtu vēlams popularizēt un atjaunot kempingus, sakopt peldvietas ap ezeru, lai viegli piekļūtu arī citās vietās, atjaunot laivu nomas staciju, pilnveidot pludmali pilsētas teritorijā, neaizbūvēt krasta teritoriju ar privātmāju īpašumiem tā, ka netiek skaidstajam ezeram klāt!

Vasara pie ezera

Slidotava pie laivu piestātnes

ATMIŅAS PAR OZOLU SALU UN CIECERES EZERU

Andra Preisa atmiņas
Piecdesmitajos gados Cieceres ezers bija daudz tīrāks, mazāk aizaudzis. Cieceres ezers bija dzeramā ūdens krātuve Brocēnu ciematam. Caurule pie peldētavas pa stēķiem stiepās tālu ezerā, pa cauruli tika sūknēts ūdens uz ūdens torni. Puikas pa šo cauruli gāja līdz tās galam, tā rodot iespēju makšķerēt tālāk no krasta. Cieceres ezera galā pie beidzamās mājas arī bija sūknētava, no kuras pa resnu koka cauruli, ieraktu zemē, uz Brocēnu cementa - šifera kombinātu tika sūknēts ūdens tehniskām vajadzībām. Pie vecā kalķu ceļa ezerā tika bērti kalķakmens un degakmens izdedži, tāpēc izveidojās skaists, stāvs krasts pelēkbaltā krāsā.

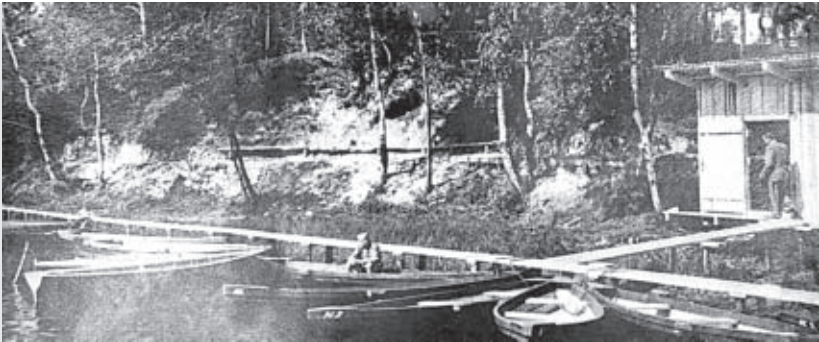
Netālu no salas, ar zariem ezera dibenā atspiedies, stāvēja ozols, ko makšķernieki sauca par moku stabu, tur no ezera dziļuma tika celti ārā lielākie asari. Ezerā peldēja popes (no augu saknēm un augiem izveidojušās peldošas saliņas). Līcī aiz salas, zem popēm, dzīvoja asari, kuri bija ļoti tumši, gandrīz melni. Ezeram, iespējams, ir dubultdibens lielā dziļuma dēļ, kad koki nespēj nogrimt līdz dibenam, jo kara laikā ezerā sagāza ļoti daudz koku, pārvietojot tehniku un cilvēkus, tad arī pāri ūdenstilpei tika veidota pārceltuve tehnikas un cilvēku pārvietošanai, lai nav jābrauc apkārt ezeram. Tas bija pie ceļa. To Andrim Preisam stāstīja radi, kuri dzīvoja ceplī.

Reiz, ar tēvu un māti braucot makšķerēt, uznācis spēcīgs lietus. Lai nesamirktu, izkāpuši uz Ozolu salas un paslēpušies visi trīs ozola dobumā.

Piecdesmitajos gados uz salas bijusi uztaisīta deju grīda, notika zaļumballes. Pat kāzas svinētas. Uz salu brauca ar laivām. Vairumam ezera apkārtējo iedzīvotāju bija laivas, un ne viena vien. Andra Preisa tēvs bija galdnieks, taisīja arī koka laivas un to iemācīja Andrim. Pavasaros laivas sagatavoja sezonai un laida ezerā – tie bija svētki. Rudenī laivas vilka ārā no ezera. Pa vasaru laivas atradās ezerā. Septiņdesmitajos gados tika sacelti šķūniši, kur iedzīvotāji nolika airus.

Ziemā Cieceres ezera ledū izmantoja slidošanai. Āliņģos iesaldēja mietus, kuru galos uz dzelzs stieņa vai ratu riteņa piestiprināja kārti, kurai savukārt otrā galā piesēja ragavas, un tad bija gatavs karuselis. Daži grieza karuseli, bet ragavās sēdēja viens vai divi. Dažkārt uz ezera spēlējuši arī hokeju, nūjas nogriežot turpat krūmos. Slidojām arī ar burām – pa vējam bija ātri, bet atpakaļ nācās slidot ar saītu buru padusē.

Pierakstījis Mārtiņš Preiss.

ATMIŅAS PAR SALU
Zinaidas Bataragas atmiņas

Brauciens ar laivu uz Cieceres ezera saliņu manā jaunībā bija gluži vai katras sestdienas un svētdienas ierasta atpūtas nodarbe. Tad laiva piederēja gandrīz vai katrai ģimenei, nu gluži kā šodien automašīna. Saliņa bija ierasta atpūtas vieta. Brauca gan draugu pulciņi, gan ģimenes ar bērniem. Bieži vien uz saliņas arī nakšņojām teltī. Kūrām ugunsgrābi. Bija ierīkotas speciālas atpūtas vietas ar soliņiem un ugunsgrābi vietām.

Atceros divas galvenās taciņas – viena veda uz pieminēto, otra – kalnā. Tur bērni parasti rīkoja skriešanās sacensības. Bet, lai varētu nopeldēties, bija jāatgriežas pludmalē, jo saliņas krasti peldēšanai nebija piemēroti.

Atmiņā palikušas kāzas, ko svinējām uz saliņas. Jaunais pāris uz saliņu irās laivā. Mēs, iebrieduši līdz vidum ūdenī, bijām novilkusi "goda vārtus" jaunā pāra sagaidīšanai.

VĒL DAŽI NOSTĀSTI PAR EZERU

● Cieceres ezera krastā ir meža puduris, ko saucot par Gailīti. Bērniībā gājuši tur ogas lasīt un redzējuši dancotājus gailīti sarkanās biksēs.

Nācis reiz kāds vīrs mazā gaismiņā caur Gailīti un ieraudzījis uz ceļa teliņu. Apmetis lakatiņu tam ap kaklu un vedis mājās. Pa ceļam teliņš izgaisis. Pārņācis vīrs mājās un skatās, ka paša telšu aplokā. Sazin nu, kas tas par telšu uz ceļa bijis!

● Reiz Cieceres muižā pie Cieceres ezera meita, aitas un kazas ganīdama, ieraudzījusi ezera krastā lielu vāti naudas un pie tās vīru stāvam. Vīrs sacījis uz meitu, lai dodot viņam vienu āzi, tad viņš meitai atdošot to naudu. Iesākumā meita neko negribējusi dzirdēt, teikdama, ka viņas kungs esot bargs, nositīšot par pazudošo āzi. Kad vīrs apgalvojis, ka viņai nekas nenotikšot, meita teikusi

vīram, lai ņem to āzi. Tiklīdz meita to izsacījusi, āzis tūlīt britis ezerā. Meita redzējusi, ka āzis jau dziļi ezerā iebritis – ragi vien laukā! Viņa iesaukusies: “Vai Dieviņ! Ko nu kungs sacis!” tiklīdz to izsacījusi, āzis britis atpakaļ, bet nauda ievēlusies ezerā, sacīdama: “Simtu gadu gulēju, simtu vēl jāguļ!”

● Otrajā pasaules karā Cieceres ezera Saldus pusē atradās vācu armija, bet Brocēnu pusē – krievu armija. Cilvēki stāsta, ka Cieceres ezerā esot zivis pat aira lielumā.

● Cieceres ezera mērišana. Cieceres ezers līdz 2000. gadam Latvijas dziļāko ezeru sarakstā atradās trešajā vietā (50 metri). 1999. gada 5. decembrī notika ekspedīcija, kurā noskaidroja, lūk, ko. Cieceres ezerā ir divas dziļākās vietas. Pirmā atrodas ezera daļā

iepretim “Seskiem”, Vecciecerēm un Cieceres iztekai. 400 m garā posmā konstatēts 20–21 m un vienā vietā pat 22 m dziļums. Otrā dziļākā vieta atrodas ziemeļrietumos no Ozolu salas.

Cieceres ezera ziemeļu daļā, iepretim Brocēniem, ezers ir 8–15 m dziļš. Ezera daļa no augstsprieguma līnijām līdz Cieceres iztekai 12–22 m (maksimālais dziļums), ziemeļrietumos no Ozolu salas 18–21 m, rietumos no Ozolu salas 14–17 m, no Ozolu salas līdz Mazupes iztekai 11–17 m, tālākais 3 km posms dienvidos no Mazupes iztekas 9–16 m, bet pats ezera dienvidu gals aiz sašmaugas – 3 m dziļš.

Nu jau dziļi iesakņojies un grūti izravējams mīts par ezera 50 m dziļumu, taču labi apzināties, ka kļūdas, kas kādreiz tikušas drukātas, pastāv.

izveidojās droša ledus sala, pār Cieceres ezeru garās rindās brauca pajūgi ar kokmateriāliem. Aukstajās ziemas naktīs ezers kauca. Mūsu laikos tas nav novērots.

Kad ezers aizsalst, trīs vietas ir visai nedrošas. Tas ir pie “Vējaļu” mājām, kur ietek upe; tur, kur iztek Ciecere, kā arī uz pavasara pusi – šaurums pie Cieceres salas, kas savienojas ar pussalu.”

bija uzmontēta liela koka platforma, uz kuras varēja uzbraukt vairāki pajūgi.

1934. gadā tika nodibināta Cieceres ezera sporta biedrība. Uz saimniecības “Žubes” līča izveidoja 3 m augstu trampīnu un ierīkoja četrus celiņus peldēšanai. Sacensībās piedalījās jelgavnieki, kuriem peldēšana bija lielā cieņā, arī viesi no Vācijas.

Kad ziemā ezers aizsala un

NOSTĀSTI UN TEIKAS

Kā radies Cieceres ezers?

Sensenos laikos ezeru nemaz nav bijis. Dievs dzīvo radību dzirdījis tikai ar lietu, ūdeni viņš glabājis lielā, lielā pērlē. Kā jau zināms, Velns iekāro visu, kas ir Dievam, tāpat arī šoreiz Velnam ienācis prātā pērli nozagt un nedot dzīvajai radībai tik ilgi dzert, līdz tā viņu pielūgšot. Kādreiz, kad Dievs nebijis mājās, Velns pakampis pērli un devies ar to prom. Tīcis savā mitekļī, Velns mēģinājis dabūt ūdeni no pērles ārā, bet, tā kā atslēga atradusies pie Dieva, Velns ūdeni nevarējis dabūt. Viņu pārņēmušas dusmas, un pērli viņš tik stipri metis pret zemi, ka tā saplīsusi. Nu visu zemi applūdinājis ūdens. Dievs vienu daļu gan sasmēlis, bet pārējais sasūcies zemākās vietās, un tur radušies ezeri.

Teikā par Cieceres ezeru stāstīts par kādu puisī, kurš gājis mazgāties. Viņš tik briesmīgi steidzies, ka neviens nevarējis atturēt. Skrējis pavisam. Tad nācis pretī kāds pavisam svešs, neredzēts vecāks vīriņš un jautājis: "Kur skriesi tik briesmīgi?"

"Mazgāties," puisis atbildējis. Vecais vīriņš izņēmis pulksteni no kabatas un aicinājis: "Pagaidi desmit minūtes!" Puisis pagaidījis un teicis: "Es negribu vairs mazgāties."

Ja viņš nebūtu uzklausījis, būtu noslicis. Ļaudis runāja, kad kāds skrēja uz ezeru:

"Neskrien, neskrien! Nez vai šoreiz nāks labais vecītis un tevi aizturēs."

OZOLU SALA

Pēc 1905. gada revolūcijas apspiešanas Saldus pilsētas skolās izveidojās nelegālais marksistu pulciņš "Stars". Pulciņš aktīvi darbojās no 1908. līdz 1910. gadam. Par pulcēšanās vietu vasarā dalībnieki izvēlējās Cieceres ezera ozolu salu. Šeit svinēja 1. maija svētkus, dziedāja internacionāli, lasīja skrejlapīņus un runāja dzejoļus. Blakus esošajā ozolā pacēla sarkano karogu.

1967. gadā Brocēnu kombināta komjaunieši ierīkoja piemiņas vietu. Akmeni atvilka ziemā no Lielcieceres. Uzrakstu iekala Alberts Jurašs. Attēlā atklāšanas brīdis.

"Kas tad tā tāda ir?" viens otrs jautās. Taisnība, tā rakstos reti minēta, biežāk – Cieceres ezera sala. Arī sarunvalodā biežāk min "sala" vai "saliņa".

Ozolu sala ir 14,19 ha liela. Tās reljefa zemākais līmenis salas ziemeļrietumu daļā ir 101–102 m virs jūras līmeņa, bet lielākā salas daļa atrodas 104–105 m virs jūras līmeņa. Vīrs ezera līmeņa sala paceļas līdz 6,5 m augstumā.

Sala no 1923. gada ir aizsargājams dabas liegums. Gadsimta sākumā salā ganīti zirgi un aitas. Izcirsta arī neliela cirsmā.

Pirms Otrā pasaules kara sala bijusi iemīlota ekskursiju un atpūtas vieta. Pie lielā ozola salas vidū rīkotas zaļumballes.

Ap 1940. gadu salā rīkoti saieti. Salas ziemeļu daļā saglabājušies Otrā pasaules kara ierakumi.

Var uzskatīt, ka Ozolu sala ir kā maza Moricsala. 1975. gadā Ozolu salā uz 14 ha konstatētas 165 ziedaugu un paparžaugu sugas. (Moricsalā uz 83 ha 1912. gadā bijis ap 400 sugu.) Var secināt, ka sugu daudzums uz 1 ha Ozolu salā ir daudz lielāks nekā Moricsalā.

Ozolu salā no tur augošām 165 sugām 35 ir koku, krūmu un puskrūmu sugas, 28 graudzāļu un 102 lakstaugu sugas. Retas un aizsargājamas ir divas sugas: mieturu mugurene un parastā zalktene. Salas augstākajā daļā ir daudz vecu ozolu. No tiem arī cēlies salas nosaukums. Salā aug 12 ozolu, kuru apkārtmērs lielāks par 4 m. Salas lielākā ozola apkārtmērs ir 6,2 metri. No citiem kokiem salā vēl aug liepas, apses, bērzi, oši un egles. Pamežā aug parastā ieva, parastais sausserdis, parastais pilādzis jeb sermūkslis.

NOSTĀSTI PAR VIETĀM BROCĒNU NOVADĀ

Par Lielūžu klēti

Lielūžos, ilgu laiku kalpodama kā dzīvojamā māja, pārvērsta par klēti, bijusi ļoti veca celtnē. Pats šo celtni netiku redzējis, šo patieso stāstu man pastāstīja tēvs. Šinī celtnē pats interesantākais bija tas, ka tur bijusi maltuves istaba. Tā bijusi maza istabiņa, apmēram trīs metrus gara un plata. Istabiņai griestu neesot bijis. Arī logu nebijis, izņemot vienu mazu maziņu. Šis vienīgais arī bijis tik maziņš, ka roku gandrīz nav varējuši izbāzt cauri. Istabas kaktā bijušas novietotas dzirnas. Viens dzirnakmens bijis novietots uz ozola blūķa, otrs tam virsū un ar kārti piestiprināts vienā pusē pie jumta spāres. Citas izejas šai istabai nebijis. Agrāk ar šo istabu baidīti bērni (par nepaklausību piedraudēts iebāzt tajā istabiņā). Istaba nojaukta tikai 1925. gadā.

Vecās Anlizes stāsti

Šo stāstu es dzirdēju no sava tēva. Viņš toreiz vēl gājis skolā. Blakus skolai atradusies nabagmāja, kur dzīvojusi vecā Anlize, kas bijusi liela stāstītāja. Bērni gājuši klausīties viņas stāstos. Vecā Anlize stāstījusi galvenokārt briesmu stāstus, taču dažreiz arī teikas, pasakas un nostāstus no agrākiem laikiem. Par sevi viņa maz runājusi. Taču vienreiz bērni to pierunājuši pastāstīt par sevi. Anlize bijusi bārenīte jau no agras bērnības. Viņa jau agri gājusi pie saimniekiem ganos, nopelnījusi vēdera tiesu. Saimnieki bijuši ļoti skopi. Kāds pat nav devis viņai pastalas, ko vasarā ganot uzvilkt kājās. Pastalas devis tikai pa ziemu un lielu salnu laikā. No tā arī vēlāk viņai radies locītavu reimatisms jeb, kā tautā saka, krampis. Abas kājas viņa nav varējusi pakustināt. Tā viņa no jaunības gadiem līdz sirmam vecumam nogulējusi nabagmājā.

Vecā Anlize izstāstījusi teiku par "Bulu" mājām. Viņa bijusi ļoti pārliecināta, ka muca atkal parādīsies un ka šoreiz pateiks pareizos vārdus. Vecā Anlize daudz stāstījusi par apkārtnes dabu agrākos laikos. Viņa teikusi, ka agrāk šeit bijuši tikai meži. Meži uz Rīgas pusi beigušies tikai pie Purvakroga (tagad "Ceļinieki"). Viņa vēl stāstījusi arī par ļaudīm, kas agrāk šeit dzīvojuši. Viņa arī zinājusi stāstīt par "Pilskalniem". Atmiņā bijuši saglabājušies nostāsti par pirmajiem svešiniekiem šajā apvidū – vāciešiem. Diemžēl Anlize sen jau mirusi, un vairāk neviens par viņu neko neatceras. Zina tikai, ka agrāk ir dzīvojusi tāda Anlize, kas bijusi liela stāstītāja.

“Bulu” mājas un kapi

Tagad šīs mājas sauc par "Ezernaļiem". Agrāk tās sauktas par "Buliem" un kapi par Bulu kapiem. Teika stāsta, ka reiz bula laikā naktī kāds ceļinieks gājis gar šīm mājām un ezermalā ieraudzījis mucu ar zeltu. Muca viņam likusi teikt trīs vārdus. Ja ceļinieks pateiks pareizos, tad visi šī novada ļaudis dzīvos pārticībā. Ceļinieks nav varējis pateikt pareizos, un muca ievēlusies ezerā. Tanī vietā no tā laika radies stāvs krasts ar dziļu gultni pie tā. Veļoties ezerā, muca teikusi, ka viņa atkal parādīsoties pēc simt gadiem. Tāpēc mājas nosauktas par "Bulu" mājām, jo viss notika bula laikā.

Brocēnu parks
pie vecās estrādes

VIETVĀRDI BROCĒNU NOVADĀ

Klāmaņi

Vai tā sauca vai nesauca mājas? Citi apgalvo, ka Klāmanis bijis saimnieks, bet citi – tas esot arī māju nosaukums. Klāmanim piederējis krogs, ko sauca par Bedres krogu un kas atradās tagadējā "CEMEX" teritorijā, tur, kur bija kombināta degvielas uzpildes stacija. Bedres krogs bija nelielā ieplakā starp Cieceres un Brocēnu ezeru, tādēļ radies nosaukums – Bedres krogs. Tā bijusi mūra māja, sadalīta uz pusēm. Vienā galā tika atstāti zirgi un rati, bet otrā ēkas galā bijis pats krogs. Tas bijis lielākais un labākais krogs visā apkārtnē. Tur varēja palikt arī pa nakti. Daļa kroga ēkas tika noārdīta, kad būvēja Rīgas–Liepājas šoseju. Pēc vecā Klāmaņa nomiršanas darbu turpinājis jaunais Klāmanis. Stāsta, ka 1944. gadā viņš izglābis lidotāju. Vācu karavīri notriekuši vairākas lidmašīnas, visus pilotus nošāvuši, bet vienu krievu lidotāju Klāmanis izglābis. Viņš to paslēpis vienā no saviem astoņiem pagrabiem, lai vācieši nespētu atrast. Klāmanim minētie pagrabi bijuši kā labirints. No lielā pagraba uz visām pusēm bijuši koridoriņi, kas aizveduši uz citiem pagrabiem. Vācieši gan meklējuši krievu lidotāju, bet nevarējuši atrast. Vēlāk izrādījies, ka lidotājs bijis ietekmīgs cilvēks, it kā ģenerālis no Pēterburgas. Kā pateicību par dzīvības glābšanu krievu lidotājs Klāmanim iedevis kādu "spēcīgu papīru". Šī papīra dēļ Klāmani neviens nedrīkstējis aiztikt. Kad latviešus izsūtīja un atņēma mājas, lopus, un visus sadzina kolhozā, Klāmanim bija divi zirgi un sešas govīs. Viņam piederēja lieli zemes īpašumi, bet neviens Klāmani neaiztīca. Viņam pat neko nekonfiscēja. Cilvēki domāja, ka Klāmanis visus ar zeltu uzpircis. Vēl viens interesants fakts – Klāmanim bijušas divas sievas. Tas izbrīnīja un satrieca visus tā laika ļaudis. Vienu viņa sievu sauca Zete, bet otra bijusi Zetes māsa. Klāmanim bijusi varena māja, par kuru cilvēki teikuši: "Ieiet tai mājā var, bet iziet ir ļoti grūti, jo pa koridoriem var maldīties, izeju atrast nevar!" Klāmaņu mājai bijis trīsreiz vairāk logu nekā parastām mājām. Staļļi arī bijuši īsti milži. Uz tirgu Klāmanis braucis ar diviem zirgiem. Ziemā ragavas esot bijušas rotātas ar tautiskajām jostām. Bet laiks iet, un laika zobs spēj sagrauzt it visu. Tagad no šīm mājām pāri nav palicis nekas.

Elles mežs

Tas atrodas Cieceres ezera dienvidu galā, aptuveni divus kilometrus no ezera gala uz dienvidu pusi. Savu nosaukumu Elles mežs ieguvis no purviņa, kas ir pa pusei mežā. Kaut gan varētu būt tā, ka mežs savu nosaukumu ieguvis no cilvēkiem, kuri mežā nereti maldījušies, jo mežā esot bijis vadātājs. Elles mežā augušas lielas, vecas egles un priedes. Kokus izcirta, kad pie Brocēniem sāka celt cementa un šīfera kombinātu. Tos ar ragavām veda pāri ezeram visā tā garumā. Esot bijis iebraukāts pamatīgs ceļš pa biezo ezera ledu, un cilvēki braukuši garās kolonnās.

Papas mežs

Tautā saukts par Papas mežu, bet domāts kā papa jeb tēva mežs. Visiem saprotams, bet nav ziņu, kā šis nosaukums radies. Droši vien mežs agrāk kādam tēvam piederējis, no tā arī nosaukums piederības formā.

Gailiņu mežs (Gailiņ' mežs)

Gailiņu mežs atrodas 5–6 km no Brocēniem, braucot gar Cieceres ezera krastu uz dienvidu gala pusi. Agrāk pie Gailiņu meža atradās bērnu atpūtas nometne. Ceļš veda garām nometnei caur gravu, kuras abas puses tika dēvētas par Gailiņu kalnu. Gan kalns, gan mežs savu nosaukumu ieguvuši no sēnēm, kuru tur ir ļoti daudz. Tas ir skaists priežu un egļu mežs.

Istabiņas

Par istabiņām sauc mežu, kas atrodas divus kilometrus no Stūru pagrieziena. Savu nosaukumu mežs ieguvis no divainā reljefa. Mežs atrodas uz kalniņiem. Tie ir lielāki un mazāki, bet visi spīci kā māju jumtiņi. Starp šiem kalniņiem ir mazi maziņi purviņi, kuros noslikt gan nevar, bet zābakus ar dubļiem piesmelt gan. Mežs ir stipri avotains, jo šie mazie purviņi arī pašās karstākajās vasarās neizžūstot.

Elles strauts

Elles strauts atrodas Cieceres ezera dienvidu galā. Tur, kur Elles mežs, ir arī Elles strauts – tā ūdenstece ieguvis savu nosaukumu. Tomēr, iespējams, nosaukums iegūts arī tādēļ, ka strauts tecējis līku loču un traucējis mežiniekiem. Cilvēki, kas no meža veduši malku, bieži vien iebraukuši strautā, kur bijusi miksta zeme jeb dubļi, un iegrimuši. Strauts it kā nav bijis dziļš, bet bijusi bieza dūņu kārtā. Lecot pāri strautam, šķitis, ka var viegli arī pārkāpt, bet izrādījies, ka gar malām lielu gabalu ir rāvains un dubļains.

Klabiķkalns

Klabiķkalns atrodas pie mājām "Mices". Tas ir augstākais kalns šajā apkārtnē. Agrāk kalns licies milzīgs, jo zirgiem bijis pamatīgi jāpiepūlas, lai kalnā uzvilktu pilnu vezumu. Jānos tur dedzināja pūdeļus (pūdelis ir gara, ozolu vītņēm izpušķota kārts, kuras galā nostiprināta muca ar malku, kas Jānos tiek dedzināta), lai tālu varētu redzēt. Kalns bijis noaudzis ar asinszālēm un gaiļpiešiem.

Sarkanbiksis

Šis mežs atrodas pretī Papas mežam pie mežsarga mājām. Kā mežs ieguvis šādu nosaukumu? Lūk, stāsts. Senos laikos esot dzīvojis kāds dūsmīgs kungs. Kādu dienu viņš pazudis bez pēdām. Visur viņu izmeklējušies, bet nekur nav varējuši atrast. Kādu nakti vienam no kalpiem sapņos parādījies vīrs sarkanās biksēs – ļoti līdzīgs pazudušajam kungam. Kalps sabaidījies ne pa jokam. Vīrs teicis: "Kad ausis rīts, tu savāksi vīrus un nāksi turp, kur es vadišu." Kalps tā arī darijis. No rīta, kad visi gājuši pa mežu, tikai kalps esot redzējies, kur iet sarkanbiksis. Vēlāk vīri piegājuši pie zaru kaudzes, novēluši zarus un atraduši tur savu kungu, kurš bijis nogalināts. Kungam kājās bijušas sarkanas bikses. No tā laika vairākas paaudzes mežā esot redzējušas vīru sarkanās biksēs. Tā arī mežs ieguvis nosaukumu – Sarkanbiksis.

Cieceres pagastā atradušās Lemzeres, Lielcieceres, Mazcieceres, Veccieceres un Ulpu muižas. Neviena no tām nav saglabājusies. Tās tikušas sagrautas Pirmā vai Otrā pasaules kara laikā. Lemzeres muiža atradusies Cieceres ezera dienvidu galā. Tā esot bijusi neliela muiža. Muižai piederējis Elles mežs, kurā auga lielas un slaidas priedes. Tas esot bijis varenākais mežs visā īpašumā. **Lielcieceres muiža** No Lielcieceres muižas pāri palikusi tikai viena ēka. Pamati no sagruvušajām ēkām "iegājuši zemē". Pēdējā palikusi ēka bija kleķa māja, kurai vidū atradies skurstenis. No tā uz visām pusēm bijušas istabas. Agrāk tā bijusi kalpu māja ar četrām istabām. Pie Lielcieceres muižas bijuši vismaz divi dīķi, mājas priekšā gājis ceļš, pāri ceļam – dīķis. Ilgu laiku bija saglabājusies daļēji viena ēka, ko sauc par magazīnu. Tā bijusi klēts, agrāk – pienotava. Tur, kur ceļš pagriežies uz dienvidiem, agrāk bijusi kalpu māja. Tur dzīvojuši gani, slaucējas un kalpi. Muižā bijis daudz lopu. Pašas dārgākās bijušas Latvijas brūnās govīs. Bijuši arī brūni, balti un melni zirgi, kurus īpaši trenēja un uzturēja. Speciāli zirgi tika turēti arī medībām. Sevišķi labas šķirnes lopus ganija labās pļavās, kas tika īpaši koptas. Gans bijis uzticams cilvēks, viņam par lopiem bijis "jāatbild ar savu galvu". Lielcieceres muiža atradusies tur, kur tagad Imantas. Pēc muižas sabrukšanas tur izveidojās apdzīvota vieta, jo cilvēki no iekoptajām zemēm nevēlējās aiziet. Mazcieceres muiža bijusi tur, kur mājas "Seski". Arī šajā muižā bijuši labas sugas lopi. Ulpes muiža atradusies Cieceres ezera rietumu krastā. Par šo muižu nekas tuvāk nav zināms, tagad tās vietā ir pļava, pat drupu vairs nav. Savukārt Veccieceres muiža atradās tur, kur vēlāk kalņu raktuves. Cieceres ezera rietumu krastā. Lai iegūtu kalņakmeni, mājas tika noārdītas. Tur ir vairāki dīķi.

Izmantoti materiāli no Ilzes Munkevicas pētījuma par vietvārdiem, Kārļa Barančana un Jāņa Lidumnieka pētījuma par Cieceres pilskalnu. Izmantoti "Saldus Zemes" materiāli no konkursa "Ko tu zini par Cieceres ezeru?", J. Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzeja materiāli, Brocēnu pašvaldības bibliotēkas materiāli. Izmantoti fragmenti no darbiem: E. Brastiņš "Latvijas pilskalni", S. Rusmanis, I. Vīks "Kurzeme", J. Smajlinskis, A. Liepiņš "Cieceres ezers kļuvis seklāks nekā ... 30 metri". Paldies Valdai Ozoliņai un Andrim Preisam par atsaucību! Paldies J. Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejam par materiāliem un artefaktiem izstādei! Paldies Brocēnu vidusskolas 10.b un 12.a klasei par novada izzināšanu!